

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Ганка Неделчева, СУ, ФНОИ, катедра „Музика”

за дисертационен труд на тема:

МЕТОДИЧЕСКИ МОДЕЛ ЗА РАЗВИВАНЕ НА КЛАВИРНИ УМЕНИЯ В ОБУЧЕНИЕТО ПО ЗАДЪЛЖИТЕЛНО ПИАНО НА НЕЗРЯЩИ СТУДЕНТИ

от Десислава Костадинова Бакалова

докторант на самостоятелна подготовка, катедра „Музика”, ФНОИ,
СУ „Св. Климент Охридски”

за присъждане на образователна и научна степен „Доктор“
в професионално направление 1.3 Педагогика на обучението по

(Методика на обучението по музика)

I. Данни за процедурата

Дисертационният труд е обсъден и одобрен на заседание на катедра „Музика” и насочен към публична защита. Всички изисквания по процедурата са спазени и документирани чрез необходимите протоколи.

II. Данни за кандидата

Десислава Бакалова е родена на 18. 03.1971. Възпитаничка е на НМУ „Л. Пипков“ – София, където се обучава в периода 1981–1990. Продължава обучението си в НМА „Панчо Владигеров“ и се дипломира като магистър през 1997.

В приложеното CV се отбелязва, че е лауреат на национални и международни конкурси без други уточнения. Има участия в национални и международни фестивали на изкуствата, както и Записи в БНТ и „Златен фонд“ на БНР, за които не са приложени документи. Изпълнителската ѝ дейност като пианист е свързана с участия в камерни концерти и камерни формации.

Професионалната си реализация като педагог Десислава Бакалова започва през 1998 в ЧОУ „Д-р Мария Монтесори“ като учител по музика

и пиано, където работи до 2003. Успоредно с това в периода 2000-2001 е ангажирана и като клавирен педагог в Детска градина към фондация „Д-р Мария Монтесори“. От 2006 до момента е асистент по пиано в катедра „Музика“ на ФНОИ при СУ „Св. Климент Охридски“.

III. Обща характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният текст е в обем от 164 страници. Структуриран е чрез съдържание със следните елементи: Въведение, 3 тематични глави, Заключение, Изводи и препоръки, Библиография (общо 72 посочени източника, 14 на латиница/ 58 на кирилица), Приложения (10) и Публикации.

Въведението съобщава мотивационните аргументи за избора на дисертационната тема – личната практика на автора със зрително затруднени студенти в обучението по пиано от специалност „Музика“, отсъствието на адаптирана клавирна методика и предлагане на специфичен модел за работа с този контингент, базиран на собствен педагогически опит с него и опция да се утвърди като ефективен в клавирната методика. Тези аргументи са логично обвързани с хипотезата, обекта, предмета и задачите на изследването.

ГЛАВА ПЪРВА – Кратък исторически преглед на обучението на зрително затруднените представя обзор на общообразователните традиции и практики със зрителнозатруднени, чиито корени са свързани с цивилизациите на древни култури – Египет, Елада, Китай, еволюирали в средна и западна Европа и Русия и намерили свое решение в българските условия. В контекста на дисертационната тема би било подходящо да се отчете кога, как и къде се въвежда обучението по музика в образователни структури у нас и в други страни, предназначени за незрящи.

В тази хронологична линия логично се вписва фигурата на Луи Брайл с неговото писмо, което се превръща в база за Брайловия нотопис и намира развитие в модерното време чрез всички технологични постижения. Коректно са посочени предимствата и недостатъците на Брайловото нотно писмо, които ограничават параметрите на музикалното развитие в зависимост от обема на публикуваната чрез него нотна

литература, който не винаги може да отговори на индивидуалните физически различия на обучавания.

Присъствието на Петко Стайнов с неговите национални заслуги за музикалното образование на незрящите у нас би могло да се експонира с повече детайли, свързани с музикално- педагогическите му възгледи.

В ГЛАВА ВТОРА от дисертационния текст – **Теоретичен анализ на методи и значими аспекти в обучението по задължително пиано на незрящи студенти** авторът на дисертацията формулира своята позиция на базата на актуалния методически опит при работа с Брайловия нотопис. Към момента на представеното изследване той се оказва по преценка на докторантката недостатъчен за работата със зрително затруднените. Цитирани са редица публикации, които отвеждат към необходимостта от компенсаторни методи, в това число и в обучението по пиано, който е обект на интерес на действащи клавирни педагози (Ж. Кацарова, И. Йевская, Е. Тагарева), които обучават незрящи. Докторантката приема тяхната позиция и я обобщава категорично чрез своя извод: „Преподавателят по пиано изпълнява функцията на главен компенсаторен фактор. За постигането на конкретни цели в обучението по пиано, решаваща е психичната нагласа на незрящия студент и уменията на преподавателя да го предразположи и да му вдъхне увереност (стр. 49 от хартиен носител/ стр. 52 от електронен).

Тя възприема ансамбловото свирене на 4 ръце като специфично проявление на компенсаторния метод с възможности за многопрофилно педагогическо въздействие. Позовава се на традиционните методически възгледи в клавирното обучение у нас и по света, които признават ефективността на ансамбловото свирене за развитие на основните музикални способности особено при начинаещи. Докторантката приема добрия опит от работа със зрително затруднени, споделен от Евгения Тагарева и го мултиплицира в собствената си практика. Посочени са специфичните разлики при ансамбово свирене на зрящи и незрящи, което допълнително стимулира търсенето на педагогически решения.

Авторът на дисертационния текст обвързва тяхното намиране с необходимостта от психологически и методически подходи, в отчитането на различните образователни потребности на зрящи и незрящи при равни академични изисквания за академично време, количество на репертоарна

работа и качество на педагогическия контрол. Индивидуалният подход е валиден като принцип в клавирното обучение и при двата контингента от реципиенти на педагогическо въздействие. При обучение на зрително затруднени по необходимост той се съобразява с диагностика на зрителното увреждане и диагностика на техните физически дадености. Това потвърждава и педагогическия опит на докторантката: „Изброените психологически особености на незрящите водят до извода, че независимо от навлизането в личния свят на всеки невиждащ студент, преподавателят трябва да установи степента на неговото зрително затруднение, колкото може по-рано и точно, за да приложи адекватно педагогическите си умения. (стр. 59 хартиен/ стр. 63 електронен)

ГЛАВА ТРЕТА – Разработване и апробиране на методически модел за развиване на клавирни умения в обучението по задължително пиано на незрящи студенти експонира личния опит на автора на дисертационния текст като клавирен педагог. Той е формулиран като методически модел за развиване на клавирни умения в обучението по задължително пиано на незрящи студенти. Разположен е изцяло в зоната на клавирното обучение във ФНОИ, чиято учебна програма е структурирана в зависимост от професионалната квалификация и характеристики, които дават специалностите в катедра „Музика” на своите възпитаници. Това е един от **сериозните приноси** на дисертационния труд.

Докторантката базира своята концепция на проучване на клавирното обучение със зрително затруднени в специализираното училище за незрящи в София и НМА „Панчо Владигеров”. Избраният от нея дескриптивно-импресивен стилистичен подход би получил повече ефективност чрез конкретика и аналитични разсъждения посредством компаративни механизми, приложени спрямо етапи или елементи на обучението по пиано.

Ситуирането на предложения модел на клавирно обучение е съобразено с ясни цели и задачи, които произтичат от академичната програма по пиано на специалност „Музика”. Педагогическите подходи в него се експонират от докторантката чрез личната ѝ практика с 3-ма начинаещи студенти и се доказва с отлични резултати в края на началното обучение. Докторантката определя 4 основни елемента в своята работа, чието синхронизиране обезпечава ефективността: диагностика на

увреждането и физически дадености, решаване на постановъчни проблеми, репертоар, изготвяне на аудиозапис на урока. Те са проследени и анализирани на базата на основните постулати в клавирната методика.

Аудиозаписът е въведен като комплексно средство за преодоляване на различни клавирни проблеми във всеки етап по овладяване на учебния репертоар и е в помощ на самостоятелната подготовка на зрительно затруднения студент. Професионалните постижения на докторантката са в тази част от дисертацията. Тя показва силна мотивация и детайлизирани подходи с репертоара през трудния етап на начални клавирни умения чрез подбор и аранжиране на нотния текст.

Специфичен тест за годност на предложения модел е работата с клавирно-песенен материал, който регламентирано присъства в учебната програма. Добре осмислени педагогически решения, логична последователност в подходите и професионална ангажираност за развитието на студента са основните характеристики в концепцията на докторантката.

Минималният брой незрящи студенти, на които е приложен педагогическият модел, не позволява педагогически експеримент с необходимите за това атрибути. В този случай клавирният педагог и автор на модела избира нестандартна форма за отчитане резултатите от работата със своите студенти – чрез есета-импресии. Те се превръщат в силен аргумент за необходимостта от широки психологически амплитуди в общуването със студента по време на съвместна работа, в които професионализмът се реализира в атмосфера на емоционална отзивчивост и доверие.

ЗАКЛЮЧЕНИЕТО на дисертационния труд обобщава сериозните задачи пред клавирния педагог на незрящи и посочва някои от причините за това – липса на конкретна клавирна методика за работа с този контингент, недостатъчна или ограничена по обем нотна литература на Брайлово писмо и други, които отвеждат от автодидактични подходи.

Сегментът **ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ** по смисъл са асоциирани към Заключението. Подходящи и оправдани са идеите на докторантката за количествено увеличаване на часовете за работа с незрящи, както и категоричната позиция за пълна невъзможност за дистанционно

провеждане на часовете с тях, както показва практиката в условията на Covid епидемията.

IV. Публикации

Статиите с предстояща публикация, както и Авторефератът са тематично обвързани с настоящия дисертационен текст.

V. Препоръки

Бих отправила към докторантката препоръки в две посоки – в съдържателен и технически план.

1. Необходима е по-голяма прецизност при експонирането на текста. Някои от подтемите със своите титули не отговарят на съдържанието или смислово не принадлежат към основната (особено глава втора). Доминира ескизно експониране на чуждия и български опит.

2. Бих препоръчала на докторантката по-коректно отношение и към техническото реализиране на дисертационния текст. В Библиографията има объркване в изброяването на авторите на публикациите по азбучен ред, смесване на сайтография и издания. В структурното съдържание не са посочени научните приноси на дисертационния труд. Отразени са само в Автореферата. Техническото оформление на Автореферата е без необходимите атрибути по процедурата. Има явно разминаване в страниците на доктората на хартиен и електронен носител.

VI. Заключение

Въпреки констатираните пропуски дисертационният труд има явни научни и практически приноси за клавиърната педагогика :

- за първи път се предлага модел на работа с незрящи, в които аудиозаписът е комплексно средство в работата на педагог и студент,
- за първи път се провежда обучение на незрящи по установен клавиърно-методически модел с песенно-клавиърен репертоар като

част от учебната програма за обучение по пиано у нас (базиран на учебната програма за специалност „Музика” във ФНОИ).

На базата на тази констатация предлагам на уважаемото научно жури **да присъди** образователната и научна степен „доктор” на Десислава Костадинова Бакалова.

20.08.2021

проф. д-р Ганка Неделчева ,

член на научното жури